

Spelling

Maat • Groep 8 • Blok 5

Woordpakket 17, 18, 19 en 20

Antwoorden

Picto's

Deze opdracht doe je als je tijd hebt.

Deze opdracht doe je alleen.

Deze opdracht doe je samen.

Deze opdracht doe je in een groepje.

Deze opdracht doe je met de hele klas.

Dit is een bewegingsopdracht.

Deze opdracht schrijf je op een blaadje.

Knipstrategie

Luisterstrategie

Onthoudstrategie

Ook-zo-strategie

Regelstrategie

Werkwoord

Blok 5

Doelenkaart

Hoe gaat het?

- ☐ Ik moet het nog leren.
- ☐ Ik moet het nog oefenen.
- ☐ Ik kan het!

Woordpakket 17 Werkwoordspelling

- Ik kan de persoonsvorm en het voltooid deelwoord van de gevaarlijke werkwoorden met **ge, be, ver, her en ont** goed schrijven. ☐ ☐ ☐
- Ik kan zelf nieuwe persoonsvormen en voltooid deelwoorden bedenken van de gevaarlijke werkwoorden met **ge, be, ver, her en ont**. ☐ ☐ ☐

Woordpakket 18 Afkortingen

- Ik kan **afkortingen** goed schrijven. ☐ ☐ ☐
- Ik kan zelf **afkortingen** bedenken. ☐ ☐ ☐

Woordpakket 19 Samenstellingen

- Ik kan **samenstellingen** goed schrijven. ☐ ☐ ☐
- Ik kan zelf **samenstellingen** bedenken. ☐ ☐ ☐

Woordpakket 20 Leenwoorden

- Ik kan **leenwoorden** goed schrijven. ☐ ☐ ☐
- Ik kan zelf **leenwoorden** bedenken. ☐ ☐ ☐

- Ik herhaal de **persoonsvorm** en het **voltooid deelwoord** van de gevaarlijke werkwoorden met **ge**, **be**, **ver**, **her** en **ont** schrijven.

woordenboekvorm:
gevaarlijke zwakke ww
met **ge**, **be**, **ver**, **her** en
ont

→ pv → tt (nu)

→ pv +

pv ev jij/hij/zij-vorm →
ik-vorm + **t**

volt dlw →
(geen **ge**) ik-vorm + **t/d**

Werkwoorden

gebeuren

het gebeurt **t**
het is gebeurd **d**

gebruiken

(jij/hij/zij) gebruikt **t**
(pv +) gebruikt **t**

getuigen

(jij/hij/zij) getuigt **t**
(pv +) getuigt **d**

gehoorzamen

(jij/hij/zij) gehoorzaamt **t**
(pv +) gehoorzaamt **d**

beslissen

(jij/hij/zij) beslist **t**
(pv +) beslist **t**

(zich) beseffen

(jij/hij/zij) beseft **t** (zich)
(pv +) (zich) beseft **t**

betalen

(jij/hij/zij) betaalt **t**
(pv +) betaalt **d**

berekenen

(jij/hij/zij) berekent **t**
(pv +) berekent **d**

verrassen

(jij/hij/zij) verrast **t**
(pv +) verrast **t**

verstoppen

(jij/hij/zij) verstop **t**
(pv +) verstop **t**

verdunnen

(jij/hij/zij) verdunt **t**
(pv +) verdunt **d**

veranderen

(jij/hij/zij) verandert **t**
(pv +) verandert **d**

hervatten

(jij/hij/zij) hervat
(pv +) hervat

herkansen

(jij/hij/zij) herkanst **t**
(pv +) herkanst **t**

herkeuren

(jij/hij/zij) herkeurt **t**
(pv +) herkeurt **d**

herstellen

(jij/hij/zij) herstelt **t**
(pv +) herstelt **d**

ontmoeten

(jij/hij/zij) ontmoet
(pv +) ontmoet

ontdekken

(jij/hij/zij) ontdekt **t**
(pv +) ontdekt **t**

ontdooien

(jij/hij/zij) ontdooit **t**
(pv +) ontdooit **d**

ontcijferen

(jij/hij/zij) ontcijfert **t**
(pv +) ontcijfert **d**

Gevaarlijke werkwoorden (herhaling)

Zwakke werkwoorden kunnen gevaarlijk zijn. Soms klinken vervoegingen of afleidingen hetzelfde, maar schrijf je ze verschillend.

Vooral bij werkwoorden met **ge**, **be**, **ver**, **her** en **ont** is dit zo. Bij deze gevaarlijke werkwoorden moet je dus extra goed opletten en de regels toepassen.

Werkwoorden die beginnen met **ge**, **be**, **ver**, **her** en **ont**

De tegenwoordige tijd enkelvoud (jij/hij/zij-vorm) en het voltooid deelwoord van gevaarlijke werkwoorden klinken hetzelfde. Maar vaak schrijf je ze verschillend! Dat is zo als het werkwoord niet bij **'t kofschip** hoort. Dan schrijf je de tt ev op **t** (ik-vorm + **t**) en het volt dlw op **d**!

Voorbeeld:

woorden-boekvorm	tt ev: jij/hij/zij-vorm → ik-vorm + t	laatste klank stam	wel in 't kofschip → volt dlw op t	niet in 't kofschip → volt dlw op d
gebruiken	gebruikt	/k/	gebruikt	
betalen	betaalt	/l/		betaald
verstoppen	verstop	/p/	verstop	
herkeuren	herkeurt	/r/		herkeurd
ontdekken	ontdekt	/k/	ontdekt	

Bedenk altijd eerst wat het is: een persoonsvorm, voltooid deelwoord, het hele werkwoord, een bijvoeglijk naamwoord of een zelfstandig naamwoord. Pas daarna de regels toe die daarbij horen! Bedenk: Is het een werkwoord?

Nee → bijvoeglijk naamwoord of zelfstandig naamwoord? Gebruik de vervangproef.

Ja → persoonsvorm? Gebruik de drie proeven: de vraag-, getal- of tijdsproef.

→ voltooid deelwoord? Je kunt het op de puntjes invullen: Ik heb/ben/word (iets) ...

→ het hele werkwoord? → Je kunt het op de puntjes invullen: Ik zal/kan (iets) ...

Let op!

Er zijn nog enkele andere gevaarlijke werkwoorden:

- beginnend met **mis**: **mishandelen**: (jij/hij/zij) **mishandelt** ↔ (pv +) **mishandeld**
- beginnend met **er**: **erkennen**: (jij/hij/hij) **erkent** ↔ (pv +) **erkend**

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

2 Vul het voltooid deelwoord in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

- 1 Leerling 1: zorg dat je het woordpakket niet ziet.
- 2 Leerling 2: noem een woordenboekvorm (herkeuren).
- 3 Leerling 1: zeg het **voltooid deelwoord** (herkeurd).
Maak er een zin mee. Gebruik de persoonsvorm van hebben, zijn of worden.
Zeg je zin. (De dierenarts heeft de koe herkeurd.)
Vul het **voltooid deelwoord** in.
- 4 Doe dit met nog vijf werkwoorden.
- 5 Ruil om en doe hetzelfde met zes andere werkwoorden.
- 6 Kijk samen na en verbeter.

1

2

3

4

5

6

3 Geef een dictee.

Meerdere antwoorden mogelijk.

- 1 Kies allebei vijf werkwoorden en vul deze in.
Leerling 1 kiest woorden uit rijtje één en twee.
Leerling 2 kiest woorden uit rijtje drie en vier.
- 2 Vul allebei de **persoonsvorm** (tt jij/hij/zij-vorm) of het **voltooid deelwoord** van die werkwoorden in. Vul voor een persoonsvorm: **jij, hij, zij** of **het** in en voor een voltooid deelwoord **ik heb, ik ben** of **het is**.
- 3 Zorg allebei dat je het woordpakket niet ziet.
- 4 Leerling 1: lees jouw zin met **persoonsvorm** of **voltooid deelwoord** voor.
- 5 Leerling 2: vul de zin in en onderstreep de **persoonsvorm** of het **voltooid deelwoord**.
- 6 Doe dit met nog vier werkwoorden.
- 7 Ruil om en doe hetzelfde met de vijf andere werkwoorden.
- 8 Kijk samen na en verbeter.

woordenboekvorm:

persoonsvorm tt jij/hij/zij-vorm:

voltooid deelwoord:

4

Maak de persoonsvorm en het voltooid deelwoord van de werkwoorden bij de plaatjes.

Maak met allebei een zin.

Ter beoordeling van de leerkracht.

gebeuren

persoonsvorm *gebeurt + een goede zin hiermee.*

voltooid deelwoord *gebeurd + een goede zin hiermee.*

betalen

persoonsvorm *betaalt + een goede zin hiermee.*

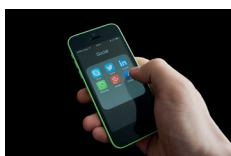
voltooid deelwoord *betaald + een goede zin hiermee.*

verrassen

persoonsvorm *verrast + een goede zin hiermee.*

voltooid deelwoord *verrast + een goede zin hiermee.*

gebruiken

persoonsvorm *gebruikt + een goede zin hiermee.*

voltooid deelwoord *gebruikt + een goede zin hiermee.*

ontdekken

persoonsvorm *ontdekt + een goede zin hiermee.*

voltooid deelwoord *ontdekt + een goede zin hiermee.*

Les 2

Werkwoordspelling

- Ik oefen de **persoonsvorm** en het **voltooid deelwoord** van de gevaarlijke werkwoorden met **ge**, **be**, **ver**, **her** en **ont**.

Schrijfaanwijzing

Werkwoorden met **ge**, **be**, **ver**, **her** en **ont**: het **voltooid deelwoord** en de **persoonsvorm** klinken vaak hetzelfde. **Let op!** Je schrijft ze vaak verschillend: jij/hij/zij **betaalt** - jij/hij/zij heeft **betaald**.

Gebruik voor het schrijven van vervoegingen de regels die je al kent.

- jij/hij/zij-vorm (pv tt) = ik-vorm + t
- voltooid deelwoord = (geen ge-) ik-vorm + t/d ('t kofschip)

1

Vul in.

Kijk naar het voorbeeld.

woorden-boekvorm	laatste klank stam	in 't kofschip?	pv tt	volt dlw
gebeuren	/r/	nee.....	Het gebeur.....t.	Het is gebeur.....d.
veranderen	/r/	nee.....	Hij verandert.....	Hij is veranderd.....
getuigen	/g/	nee.....	Zij getuigt.....	Zij heeft getuigd.....
herstellen	/l/	nee.....	Ze herstelt.....	Ze heeft hersteld.....
herkansen	/s/	ja.....	Hij herkanst.....	Hij heeft herkanst.....
ontcijferen	/r/	nee.....	Je ontcijfert.....	Je hebt ontcijferd.....

2 Vul in.

- 1 Kijk naar de woordenboekvorm voor de zinnen.
- 2 Vul in de eerste zin de **jij/hij/zij-vorm** tegenwoordige tijd in.
- 3 Vul in de tweede zin het **voltooid deelwoord** in.

ontdekken	1 Jij <i>ontdekt</i> zijn schuilplaats.
	2 Jij hebt zijn schuilplaats <i>ontdekt</i>
verdunnen	3 De schilder <i>verdunt</i> de verf met water.
	4 Hij heeft de dikke verf <i>verdund</i>
verrassen	5 Het <i>verrast</i> haar dat de trein al weg is.
	6 Het heeft haar <i>verrast</i> dat de trein al weg was.
beslissen	7 Mijn vader <i>beslist</i> waar we heen gaan.
	8 Hij heeft <i>beslist</i> waar we heen gaan.

3 Wat is een **voltooid deelwoord**?

☒ 1 ontdooid	☒ 4 gebruikt	☒ 7 ontmoet
☐ 2 gebeurt	☐ 5 herkent	☒ 8 betekend
☒ 3 beloofd	☒ 6 ontcijferd	☐ 9 verhuist

4 Kies drie **voltooid deelwoorden** uit opdracht 3 en maak met elk een zin.

- 1 *Meerdere antwoorden mogelijk*
- 2
- 3

Werkwoordspelling

- Ik oefen de **persoonsvorm** en het **voltooid deelwoord** van de gevaarlijke werkwoorden met **ge**, **be**, **ver**, **her** en **ont**.
- Ik bedenken de **persoonvorm** en het **voltooid deelwoord** van nieuwe gevaarlijke werkwoorden met **ge**, **be**, **ver**, **her** en **ont**.

- 1 Vul de **persoonsvorm tegenwoordige tijd** of het **voltooid deelwoord** van het werkwoord in de puzzel in.

1 Hij heeft mijn pen even (gebruiken)

2 Ik heb ... wat het kost.
(berekenen)

3 Jij ... de fout in de som.
(herstellen)

4 De vriezer is
(ontdooien)

5 Zij had haar cadeautje
(verstoppen)

6 Bart is erg (veranderen)

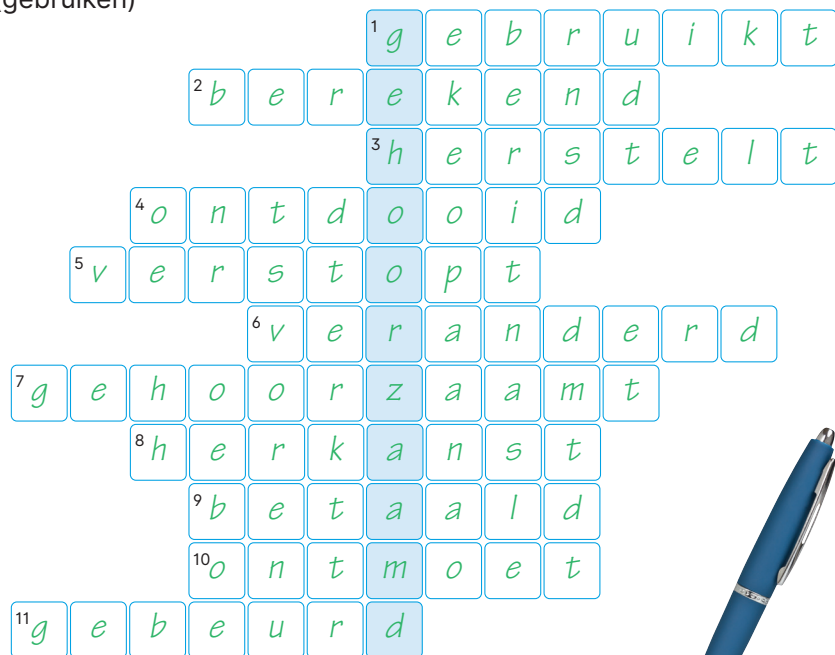
7 De hond ... zijn baas.
(gehoorzamen)

8 Hij heeft zijn examen
(herkansen)

9 De rekening was door
Emma (betalen)

10 Zij ... hem in de winkel.
(ontmoeten)

11 Dat is niet vaak
(gebeuren)

Welk **voltooid deelwoord** lees je van boven naar beneden in de

gekleurde vakjes? *gehoorzaamd*

2

Vul achter elk werkwoord de jij/hij/zij-vorm tegenwoordige tijd en het voltooid deelwoord in.

	woordenboekvorm	persoonsvorm jij/hij/zij-vorm tt	voltooid deelwoord
ge	getuigen	Hij <i>getuigt</i>	Hij heeft <i>getuigd</i>
be	beoordelen	Jij <i>beoordeelt</i>	Jij heeft <i>beoordeeld</i>
ver	verloten	Zij <i>verloot</i>	Zij heeft <i>verloot</i>
her	heropenen	Je <i>heropent</i>	Je hebt <i>heropend</i>
ont	ontsnappen	Het <i>ontsnapt</i>	Het is <i>ontsnapt</i>

3

Maak tekeningen van de nieuwe werkwoorden.

- 1 Kijk naar de **persoonsvormen** en **voltooid deelwoorden** bij opdracht 2. Kies er drie uit die je kunt tekenen. Schrijf de jij/hij/zij-vorm tt en het voltooid deelwoord eronder op.
- 2 Een klasgenoot schrijft bij elke tekening twee zinnen: één met de persoonsvorm en één met het voltooid deelwoord.

Ter beoordeling van de leerkracht.

Dit kan ik nog

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- Ik kan de **persoonsvorm** en het **voltooid deelwoord** van gevaarlijke werkwoorden met **ge, be, ver, her** en **ont** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Krijgt het woord wel of geen koppelteken?

- 1 Vul de woorden in.
- 2 Bij welke woorden mist het **koppelteken**?
- 3 Zet bij die woorden het **koppelteken** op de goede plaats.

mediaaandacht 1 Het ingezonden lied voor het songfestival kreeg veel

media-aandacht.....

autoongeluk 2 Na het *auto-ongeluk*..... ontstond er een file op de snelweg.

viszaak 3 In het winkelcentrum is een nieuwe *viszaak*..... geopend.

feeststemming 4 Na onze overwinning waren we meteen in een *feeststemming*.....

chocoladeijs 5 Bij het toetje van verse vruchten lag ook een bolletje

chocolade-ijs.....

2

Bekijk het plaatje.

- 1 Kijk naar de woordenboekvorm.
- 2 Vul het voltooid deelwoord en het hele werkwoord in.
- 3 Maak met allebei een zin.

				
	bedanken	smelten	staren	duiken
voltooid deelwoord	bedankt.....	gesmolten.....	gestaard.....	gedoken.....
zin	Ik heb haar..... bedankt met..... een kaartje.....	Het ijsje was..... gesmolten.....	De kat heeft..... heel lang naar..... het vogeltje..... gestaard.....	Ik ben wel tien..... keer in het..... water gedoken.....
hele werkwoord	bedanken.....	smelten.....	staren.....	duiken.....
zin	Ik wil haar..... bedanken met..... een kaartje.....	De ijsjes..... smelten snel.....	De katten..... staren naar..... het vogeltje.....	Ik kan wel tien..... keer in het..... water duiken.....

3 Zoek elf woorden waarin je /oe/ hoort en ou schrijft.

Streep de woorden door en vul ze in.

1 → *couplet*

2 *routine*

3 *souvenir*

4 *douane*

5 *blouse*

6 ↓ *douche*

7 *journaal*

8 *retour*

9 *coureur*

10 ↘ *route*

11 *couscous*

c	?	u	p	l	e	t	s	e	?
r	o	u	t	?	n	e	e	a	o
d	r	?	j	x	d	e	s	a	u
?	a	s	?	?	v	e	n	i	r
?	g	t	u	u	d	e	n	r	e
c	x	k	r	s	s	n	m	?	u
h	u	z	n	o	q	?	e	t	r
e	t	o	a	r	u	e	o	o	w
d	o	u	?	n	e	t	p	u	m
f	l	b	l	o	u	s	?	r	s

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

- 1 ☐ ☐
- 2 ☐ ☐
- 3 ☐ ☐
- 4 ☐ ☐
- 5 ☐ ☐
- 6 ☐ ☐
- 7 ☐ ☐
- 8 ☐ ☐
- 9 ☐ ☐
- 10 ☐ ☐

- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

- 1 ☐ ☐
- 2 ☐ ☐
- 3 ☐ ☐
- 4 ☐ ☐
- 5 ☐ ☐

- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐
- ☐ ☐

Spelen en bewegen

1 Bingo.

Wat heb je nodig?

- bingokaartjes
- dobbelsteen

- 1 Gooi met een dobbelsteen. Wie het hoogst gooit is de spelleider.
- 2 Kies allemaal zes keer een persoonsvorm, of voltooid deelwoord uit het woordpakket en schrijf ze op je bingokaart. Kijk naar het voorbeeld.
- 3 Spelleider: noem door elkaar de woordenboekvormen uit het woordpakket en zeg erbij: persoonsvorm of voltooid deelwoord. Schrijf daarna deze drie vormen op.
- 4 Kijk allemaal of je de persoonsvorm of het voltooid deelwoord op je bingokaart hebt staan. Zo ja, streep het woord door.
- 5 Heb je alles op je kaart doorgestreept, zeg dan 'Bingo!'.
- 6 Spelleider: kijk de woorden na.
- 7 De winnaar mag nu de spelleider zijn.
- 8 Speel het spel twee keer.

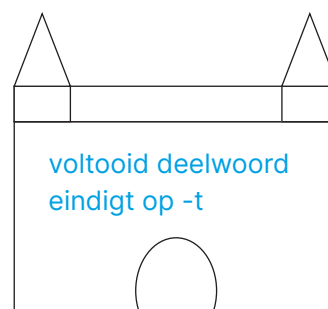
2

Poortwachter.**Wat heb je nodig?**

- stoepkrijt
- 20 kaartjes

De voorbereiding

- 1 Teken met stoepkrijt twee kastelen van ongeveer 2 × 2 meter op het schoolplein. Schrijf daarin:
 - kasteel 1: **voltooid deelwoord eindigt op -t**
 - kasteel 2: **voltooid deelwoord eindigt op -d**
- 2 Schrijf elke woordenboekvorm op een kaartje.
- 3 Kies twee poortwachters. Zij gaan elk op de poort van een kasteel staan.
- 4 Verdeel de rest van de groep in twee gelijke teams.
- 5 Schud de kaartjes.
Verdeel ze onder de spelers van beide teams. Zorg dat iedereen evenveel kaartjes heeft. Kaartjes die over zijn, doen niet mee.

Voorbeeld:**Het spel**

- 1 De eerste spelers van de teams kiezen een kasteel dat bij het werkwoord op hun kaartje hoort.
De poortwachter leest het kaartje en laat de speler door als de regel van zijn kasteel voor dat werkwoord geldt.
Het kaartje met **herhalen** mag dus door in het kasteel met **voltooid deelwoord eindigt op -t**, maar niet in het andere kasteel.
 - Mag de speler door? Dan schrijft hij de goede vorm van het werkwoord op. Is het goed? Dan mag dat team het kaartje houden. Niet goed? De speler verbetert en geeft het kaartje aan het andere team.
 - Mag de speler niet door? Hij geeft het kaartje aan het andere team.
- 2 De volgende speler van beide teams is aan de beurt.
- 3 Ga door tot alle spelers geweest zijn. Welk team heeft de meeste kaartjes?
Dat team heeft gewonnen!

- Ik leer **afkortingen** schrijven.

Regelwoorden

tv

televisie

wc

watercloset

ml

milliliter

km

kilometer

pc

personal computer

bijv.

bijvoorbeeld

enz.

enzovoort

incl.

inclusief

excl.

exclusief

blz.

bladzijde

sec.

seconde

gr.

gram

mevr.

mevrouw

dhr.

de heer

evt.

eventueel

o.a.

onder andere

a.u.b.

alstublieft

d.w.z.

dat wil zeggen

i.p.v.

in plaats van

z.s.m.

zo spoedig mogelijk

Let op! Pas de regel toe.

Afkorting

Een **afkorting** is een manier om een woord of woordgroep kort op te schrijven.

1 Luister naar het woord of de woordgroep in je hoofd.

2 Bedenk of je het woord of de woordgroep kunt afkorten.

Gebruik daarvoor de volgende regels:

- schrijf afkortingen met kleine letters, tenzij het om een naam gaat (ANWB);
- gebruik **geen** punten in afkortingen als je ze letter voor letter uitspreekt (tv, pc);
- gebruik meestal een **punt** als de rest van het woord is weggelaten: in een afkorting van een woord (sec., gr.) en een woordgroep (i.p.v., m.u.v.);
- soms heeft de afkorting een extra letter zodat duidelijk is waar de afkorting voor staat: blz., evt., dhr.

Let op!

Ook een afkorting krijgt aan het begin van de zin een **hoofdletter**.

I.v.m. de vakantie is de school gesloten.

Let op!

Als je een afkorting in het **meervoud** kunt zetten, dan komt er vaak **'s** achter: tv – tv's.

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

2 Wat betekenen de afkortingen in het woordpakket?

- 1 Kies allebei vijf **afkortingen**.
Leerling 1 kiest uit rijtje één en twee.
Leerling 2 kiest uit rijtje drie en vier.
- 2 Vul de afkortingen en de betekenis in hele woorden in.
- 3 Zorg allebei dat je het woordpakket niet ziet.
- 4 Leerling 1: lees één van de afkortingen voor.
Leerling 2: vul de afkorting en de betekenis in.
- 5 Ruil om en doe hetzelfde met de andere afkortingen.
- 6 Kijk samen na en verbeter.

afkorting	de betekenis	afkorting	de betekenis
.....	<i>Meerdere antwoorden</i>		<i>Meerdere antwoorden</i>
.....	<i>mogelijk</i>		<i>mogelijk</i>
.....			
.....			
.....			

3 Zoek de betekenis van de afkortingen op.

- 1 Vul allebei vijf andere **afkortingen** in dan in opdracht 2 gekozen zijn.
Leerling 1 kiest uit rijtje één en twee.
Leerling 2 kiest uit rijtje drie en vier.
- 2 Vul de afkortingen en de betekenis in hele woorden in.
- 3 Zorg allebei dat je het woordpakket niet ziet.
- 4 Leerling 1: lees één van de betekenissen voor.
Leerling 2: vul de afkorting die erbij hoort in.
- 5 Ruil om en doe hetzelfde met de andere afkortingen.
- 6 Kijk samen na en verbeter.

afkorting	de betekenis	afkorting	de betekenis
.....	<i>Meerdere antwoorden</i>		<i>Meerdere antwoorden</i>
.....	<i>mogelijk</i>		<i>mogelijk</i>
.....			
.....			
.....			

4

Geef antwoord op de vragen.

1 Kijk naar het eerste rijtje van het woordpakket. Wat is het verschil met de andere drie rijtjes?

Meerdere antwoorden mogelijk.

2 Kijk naar rijtje 2 en 3 en naar rijtje 4. Wat is het verschil tussen deze rijtjes?

.....

.....

5

Maak zinnen.

1 Kies uit elk rijtje een **afkorting** en vul de hele woorden in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

.....

.....

.....

.....

2 Maak met elk van de vier **afkortingen** een zin.

.....

.....

.....

.....

.....

Woordpakket 18

Les 2

Afkorting

- Ik oefen afkortingen.

Schrijfaanwijzing

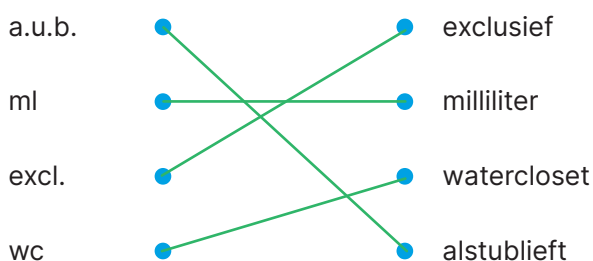
Een **afkorting** is een manier om een woord of een woordgroep kort op te schrijven.

Bedenk hoe je de afkorting schrijft. Gebruik daarvoor de regels.

met punt(en)	a.u.b.	i.v.m.	bijv.	blz.
zonder punt(en)	tv	wc		

1 Bedenk de afkortingen.

1 Teken een lijn tussen de **afkorting** en het woord.

2 Vul de afkorting in.

kilometer *km* mevrouw *mevr.*
 dat wil zeggen *d.w.z.* enzovoort *enz.*

2 Wat is de **afkorting** van de vetgedrukte woorden?

Leg een blaadje over de afkortingen en vul ze in. Niet spieken.

Kies uit: blz. | incl. | i.p.v. | sec. | pc | dhr.

- Bij dat gerecht kun je **in plaats van** aardappelen ook rijst eten. *i.p.v.*
- Al deze enveloppen staan op naam van **de heer** Vermeulen. *dhr.*
- De prijs van de reizen is **inclusief** het vervoer naar het hotel. *incl.*
- Als je nog een **seconde** wacht, ga ik met je mee. *sec.*
- Op de volgende **bladzijde** gaat het verhaal nog verder. *blz.*
- Boven op zolder heb ik nog een oude **personal computer** staan. *pc*

3 Welke afkorting past bij het plaatje?

Maak met elke **afkorting** een zin.

Meerdere antwoorden mogelijk.

1 *a.u.b.* -

2 *ml* -

3 *km* -

4 *WC* -

4 Bedenk een verhaal.

Meerdere antwoorden mogelijk.

- 1 Kies een afkorting uit het woordpakket. Dat wordt de titel uit jouw verhaal.
- 2 Schrijf je verhaal.
- 3 Gebruik in je verhaal minstens drie afkortingen.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Ik oefen **afkortingen** uit les 1.
- Ik bedenk zelf nieuwe **afkortingen**.

1 Zoek de **afkortingen** bij de woorden.

Leg een blaadje over de afkortingen en vul ze in. Niet spieken.

Let op: je houdt twee afkortingen over.

Kies uit: bijv. | evt. | o.a. | z.s.m. | d.w.z. | km | gr. | tv

onder andere	=	<i>o.a.</i>	eventueel	=	<i>evt.</i>
kilometer	=	<i>km</i>	bijvoorbeeld	=	<i>bijv.</i>
dat wil zeggen	=	<i>d.w.z.</i>	zo spoedig mogelijk	=	<i>z.s.m.</i>

2 Wat is de **afkorting** van de vetgedrukte woorden?

Leg een blaadje over de afkortingen en vul ze in. Niet spieken.

Kies uit: d.m.v. | etc. | m.a.w. | n.a.v. | i.v.m.

Ik kan dit niet goedkeuren, met andere woorden : ik ben er tegen!	<i>m.a.w.</i>
De school is in verband met de zomervakantie zes weken gesloten.	<i>i.v.m.</i>
Je kunt je aanmelden door middel van het overmaken van het bedrag.	<i>d.m.v.</i>
In deze winkel verkopen ze brood, kaas, vleeswaren et cetera .	<i>etc.</i>
Naar aanleiding van protesten van buurtbewoners kwam er geen voetbalveldje.	<i>n.a.v.</i>

3 Maak **afkortingen** van de nieuwe woorden.

met betrekking tot = *m.b.t.*

namelijk = *nl.*

of iets dergelijks = *o.i.d.*

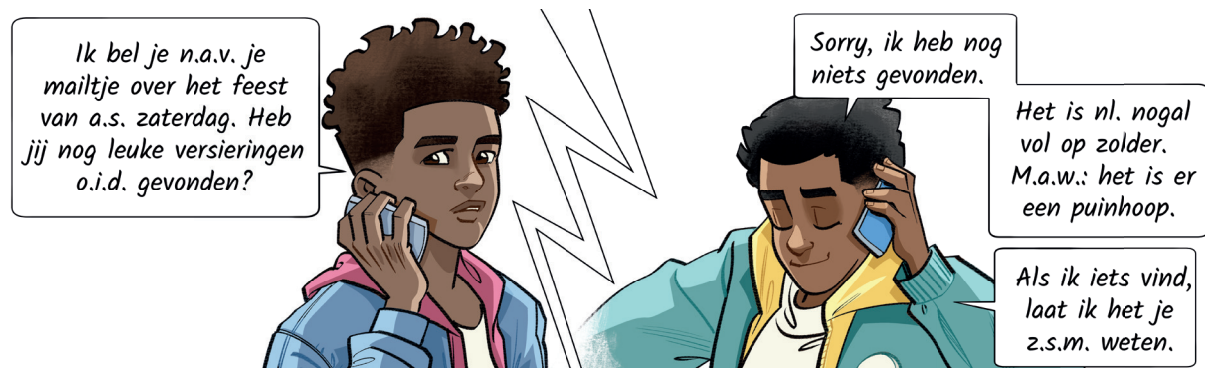
zie ommezijde = *z.o.z.*

met name = *m.n.*

4 Wat zeggen ze tegen elkaar?

Neem het gesprek over en vervang de **afkortingen** door hele woorden.

1 *n.a.v.* = naar aanleiding van

2 *a.s.* = aanstaande

3 *o.i.d.* = of iets dergelijks

4 *M.a.w.* = Met andere woorden

5 *z.s.m.* = zo spoedig mogelijk

Woordpakket 18

Les 4

Dit kan ik nog

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- Ik kan **afkortingen** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

- 1** Maak van de twee woorden een samenstelling.
Vul de **samenstelling** in het goede rijtje in.

Kies uit: zonne + energie | chocolade + mousse | atletiek + club | ski + jack | fiets + sleutel |
chocolade + ijs | studio + opname | media + aandacht | wespen + nest | bioscoop + bon

zonder koppelteken

chocolademousse

atletiekclub

wespennest

bioscoopbon

fietssleutel

met koppelteken

zonne-energie

ski-jack

studio-opname

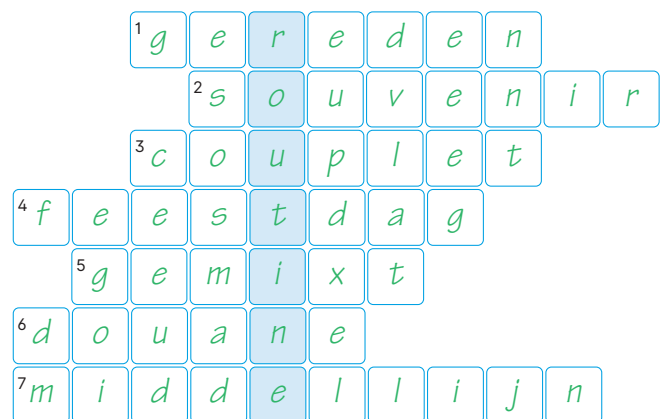
chocolade-ijs

media-aandacht

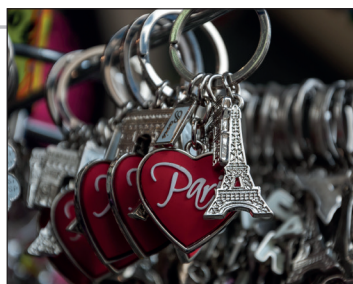

- 2** Vul het woord in de puzzel in.

- voltooid deelwoord** van rijden
- een aandenken aan je vakantie
- aantal regels van een lied dat een eenheid vormt
- een dag waarop je iets te vieren hebt
- voltooid deelwoord** van mixen
- controlepost aan de grens
- doorsnede van een cirkel

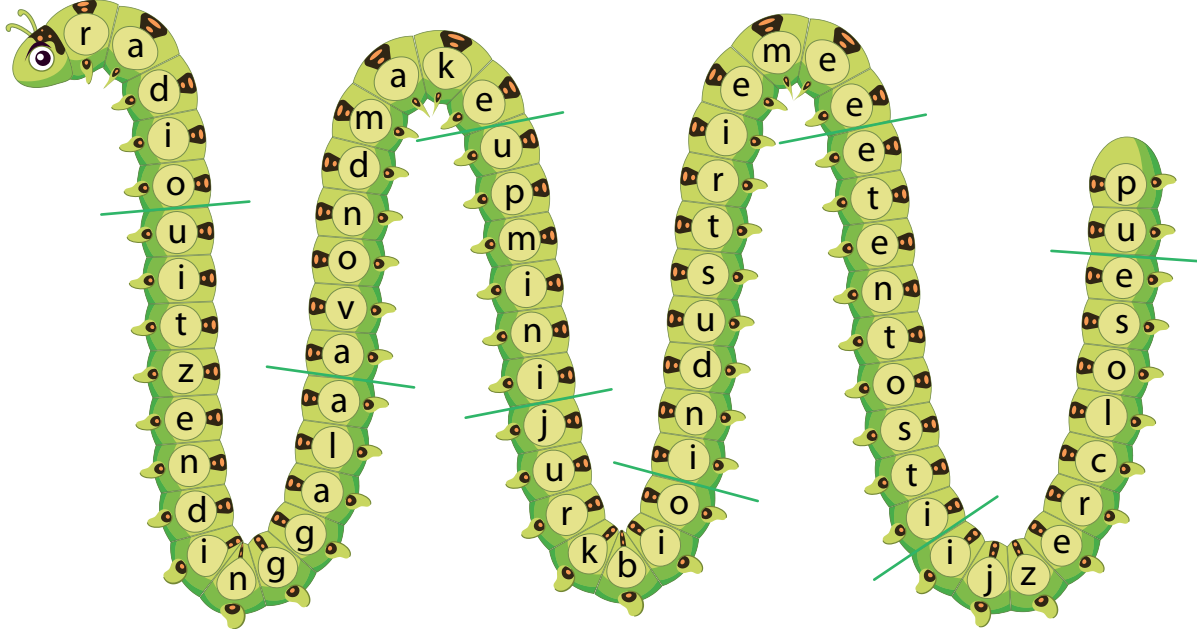
Wat lees je van boven naar beneden in de gekleurde vakjes? *routine*

3

Zoek acht woorden in de woordrups.

- 1 Zoek elk woord.
- 2 Zet een streep op de plaats van het koppelteken.
- 3 Vul de woorden in en zet het **koppelteken** op de goede plaats.
Vul de woorden in en zet het **koppelteken** op de goede plaats.

radio-uitzending..... bio-industrie.....

gala-avond..... mee-eten.....

make-up..... tosti-ijzer.....

mini-jurk..... close-up.....

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

Spelen en bewegen

1 Afko-memory.

Wat heb je nodig?

- 20 kaartjes

- 1 Kies samen tien **afkortingen** uit woordpakket 18. Schrijf op het ene kaartje de afkorting en op het andere het woord of de woorden waar de afkorting voor staat.
- 2 Leg de kaartjes omgekeerd op tafel, door elkaar.
- 3 Draai om de beurt twee kaartjes om.
- 4 Heb je een kaartje met een afkorting en een kaartje waar de afkorting voluit op staat? Dan mag je de kaartjes houden.
- 5 Wie heeft de meeste kaartjes verzameld? Dat is de winnaar!

bijv.

bijvoorbeeld

2 Memory (groepjes).

Wat heb je nodig?

- per groepje een set memorykaartjes: alle afkortingen uit het woordpakket en de afkortingen uitgeschreven in hele woorden
- stoepkrijt

- 1 Teken een startlijn. Op ongeveer 7 meter afstand worden de memorykaartjes willekeurig met de tekst omlaag neergelegd.
- 2 Jullie maken twee teams van zes spelers. De teams gaan achter de startlijn staan. Van beide teams gaat speler 1 klaar staan achter de lijn. De andere spelers van het team staan in een rij achter elkaar.
- 3 De beide spelers 1 rennen naar de memorykaartjes en draaien ieder twee kaartjes om. Ze kijken of het de combinatie is van de afkorting en de uitgeschreven afkorting in hele woorden.
 - Horen de kaartjes bij elkaar, dan neemt de speler de kaartjes mee terug en tikt het volgende teamlid aan.
 - Horen de kaartjes niet bij elkaar, dan draait de speler deze snel weer om en gaat terug om het volgende teamlid aan te tikken. Die speler mag zeggen wat er op de kaartjes stond tegen de speler die aan de beurt is.
- 4 Zijn alle setjes gevonden? Dan tellen de teams de setjes. Welke team heeft de meeste setjes? Dat team heeft gewonnen.

Handwriting practice sheet with 20 sets of three horizontal lines (top, middle, and bottom) for writing practice.

- Ik leer meer **samenstellingen** schrijven.

Knipwoorden

de gerust**st**elling
de weekend**dd**ienst
de basisschool**ll**eerling
de hart**tt**ransplantatie
de prof**vv**oetballer

de kleermakers**zz**it
de stad**ss**chouwburg
de vrijwilligers**ss**entrale
de recht**tt**zaak
de leven**ss**tijl

het peren**nn**sap
de besse**nn**struik
het kranten**nn**artikel
de ski**nn**-instructeur
de zee**nn**-egel

de zonnebank
de secundewijzer
de televisieomroep
de modeontwerper
de videoapparatuur

Knip het woord in je hoofd in losse woorden.

tussen-n of tussen-s

- 1 Luister naar het woord in je hoofd.
- 2 Hoor je twee woorden? Knip ze los.
- 3 Schrijf het eerste woord op.
Schrijf het tweede woord op.
- 4 Let op als er twee of meer medeklinkers achter elkaar staan die hetzelfde zijn of (bijna) hetzelfde klinken: basisschoolleerling.

tussen-n

Het eerste woord is een zelfstandig naamwoord met alléén een meervoud op **en**: je schrijft een **tussen-n**: perensap.

tussen-s

Je hoort tussen de twee woorden een **/s/**. Je schrijft een **tussen-s**: dorpsplein. Begint het tweede woord met een **s**, **z** of **ch**, dan gebruik je het eerste woord in een andere samenstelling om te horen of je een **tussen-s** schrijft: dorpsplein → je hoort **/s/** → dorps**ss**upermarkt.

geen tussenletter

Het eerste woord heeft (ook) een meervoud op **s**: secondes → **geen tussenletter**: secundewijzer.

Het eerste woord is iets unieks → **geen tussenletter**: zonnebank.

- 5 Lees nog een keer na of je het goed geschreven hebt.

koppelteken

Bedenk of een **koppelteken** nodig is om de uitspraak duidelijk te maken: zee-egel. Een koppelteken is **niet** nodig als je de klinkercombinatie niet als één klank kunt uitspreken: ao, ea, eo, oa en ue: televisieomroep.

Bedenk of de **samenstelling** wel of niet de tussenletter **n** of **s** krijgt: bessenstruik, stadsschouwburg.

Let op!

In samenstellingen wordt klinkerbotsing verholpen door een koppelteken (ski-instructeur); in niet-samenstellingen door een trema (poëzie).

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

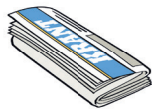
2 Vul de samenstelling in.

- 1 Vul allebei vier **samenstellingen** uit het woordpakket in.
Uit elk rijtje één. Zorg dat je niet dezelfde samenstelling kiest.
- 2 Leerling 1: zorg dat je het woordpakket niet ziet.
- 3 Leerling 2: zeg de woorden van jouw samenstelling met 'plus' ertussen (seconde + wijzer).
- 4 Leerling 1: zeg de hele samenstelling (secondewijzer). Vul de samenstelling in.
- 5 Leering 2: ga door tot leerling 1 jouw vier woorden heeft opgeschreven.
- 6 Ruil om en doe hetzelfde met de andere woorden.
- 7 Kijk samen na en verbeter.

- 1 *Meerdere antwoorden mogelijk.*
- 2
- 3
- 4

3 Waarom schrijf je de samenstelling zo?

- 1 Zorg allebei dat je het woordpakket niet ziet.
- 2 Lees om de beurt de woorden bij het plaatje.
- 3 Vul allebei de samenstelling in zonder in het woordpakket te kijken.
- 4 Bespreek voor elke samenstelling waar je op moest letten bij het schrijven.

krant + artikel

peren + sap

zon + bank

hart + transplantatie

ski + instructeur

televisie + omroep

4 Haal zeven woorden uit deze samenstelling.

Je mag de letters niet door elkaar gebruiken.

basisschoolleerling

Meerdere antwoorden mogelijk.

Bijvoorbeeld: basis - school - leer - leerling - as - is - er - eer - bas - sis - in.

- Ik oefen meer **samenstellingen**.

Schrijfaanwijzing

Hoor je twee woorden? Knip ze los.

Schrijf de twee woorden aan elkaar maar let op:

- of er twee of meer medeklinkers achter elkaar staan die hetzelfde zijn of (bijna) hetzelfde klinken: weekend**dd**ienst.
- of de **samenstelling** wel of niet de tussenletter **n** of **s** krijgt.
- of er een **koppelteken** nodig is om de uitspraak duidelijk te maken: ski-instructeur.

1

Maak van de twee woorden een **samenstelling** en vul die in.

zee + egel *de zee-egel*

mode + ontwerper *de modeontwerper*

bes + struik *de bessenstruik*

recht + zaak *de rechtszaak*

ski + instructeur *de ski-instructeur*

video + apparatuur *de videoapparatuur*

weekend + dienst *de weekenddienst*

leven + stijl *de levensstijl*

peer + sap *de perensap*

basisschool + leerling *de basisschoollering*

2

Wat staat er onder de vlek?

Vul de samenstelling goed in.

- 1 Het was een hele gerus telling toen ik veilig thuiskwam. *geruststelling*.....
- 2 Bij de gymles gaan we soms in de kleermaker it zitten. *kleermakerszit*.....
- 3 Veel jongens willen later een pro oetballer worden. *profvoetballer*.....
- 4 Het concert werd gehouden in de stad chouwburg. *stadsschouwburg*.....
- 5 Mijn opa doet onbetaald werk voor de vrijwilliger entrale. *vrijwilligerscentrale*.....
- 6 Blijf niet te lang onder een zon bank liggen want dan verbrand je! *zonnebank*.....
- 7 Als je een artikel schrijft voor de krant, schrijf je een krant artikel. *krantenartikel*.....

3

Maak zo veel mogelijk dezelfde soort **samenstellingen met vooraan de woorden **hart**, **zee** en **recht**.****Voorbeeld:** hartttransplantatie, zee-egel, rechtszaak*Bijvoorbeeld:*.....*hartverlamming, hartverscheurend, hartoperatie, hartproblemen*.....*zeearend, zeearm, zeebaars, zeebodem*.....*rechtswinkel, rechtsbijstand, rechtsgeldig, rechtsgeleerde*.....

.....

.....

.....

- Ik oefen meer **samenstellingen**.
- Ik bedenk zelf nieuwe **samenstellingen**.

1 Vul de **samenstelling** in.

Zet er een lidwoord voor.

stijl + levens = *de levensstijl*

wijzer + seconde = *de secondewijzer*

omroep + televisie = *de televisieomroep*

transplantatie + hart = *de harttransplantatie*

sap + peren = *het perensap*

2 Bedenk tien nieuwe **samenstellingen**.

Begin met het woord dat voor het rijtje staat.

peren	<i>perenboom</i>	<i>perenstroop</i>
kranten	<i>krantenkop</i>	<i>krantenpapier</i>
zonne	<i>zonnebril</i>	<i>zonnecel</i>
stads	<i>stadsbus</i>	<i>stadscentrum</i>
zee	<i>zee-eend</i>	<i>zeewater</i>

3 Bedenk één nieuwe **samenstelling** met een koppelteken.

- 1 Je mag in een (digitaal) woordenboek zoeken.
- 2 Maak er een zin mee.

Meerdere antwoorden mogelijk.

.....

.....

4

Bedenk grappige samenstellingen.

Vul van vijf woordpakketwoorden het tweede woord in. Bedenk daar zelf een grappig woord voor. De nieuwe samenstelling mag een woord zijn dat niet bestaat. Maak er een tekening bij.

Voorbeeld: geruststelling → berenstelling

- 1 *Meerdere antwoorden mogelijk.* -
- 2 -
- 3 -
- 4 -
- 5 -

Dit kan ik nog

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- Ik kan **samenstellingen** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Maak de **samenstelling**.

Vul de woorden in. Kies een woord uit rij 1 en een woord uit rij 2.

Let op: bij drie samenstellingen gebruik je een koppelteken.

crisis	mousse	<i>crisiscentrum</i>
bioscoop	journaal	<i>bioscoopjournaal</i>
chocolade	bon	<i>chocolademousse</i>
jeugd	centrum	<i>jeugdjournaal</i>
make	ei	<i>make-up</i>
thee	jack	<i>thee-ei</i>
ski	up	<i>ski-jack</i>

2 Maak de e-mail af.

Lowa heeft een e-mail geschreven. Maak de woorden af.

- Hoi Louise,
- Ik had **beloof** je snel te mailen. *beloofd*
- Maar we hebben gisteren een **auto**ongeluk gehad. *auto-ongeluk*
- Gelukkig was het alleen een flinke deuk. Ik ben wel erg **geschro**en. *geschrokken*
- Na een uurtje zijn we weer verder **gereis**. *gereisd*
- De **r**te door Frankrijk is erg lang en saai. *route*
- Nu staan we op een camping bij het strand. Alles oké bij jullie?
- Liefs van Lowa
- PS Ik zal een leuk **s**venir voor je meebrengen. *souvenir*

3

Wat staat er onder de vlek?

Maak met elk woord een zin.

Meerdere antwoorden mogelijk.

1 gegooi^{el}

.....

2 lim^{sine}

.....

3 pe^{geval}

.....

4 zonne^{energie}

.....

5 c^{veuse}

.....

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

Spelen en bewegen

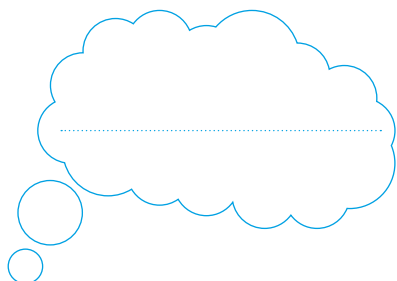
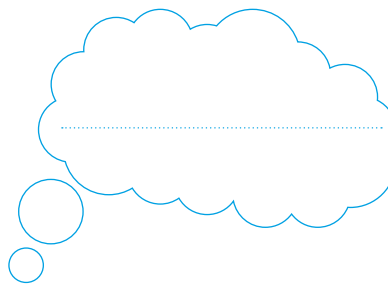
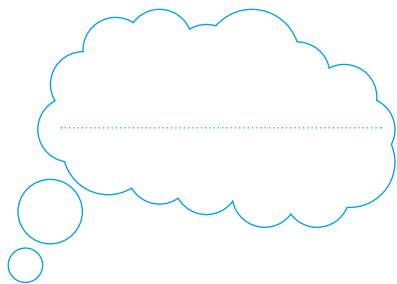
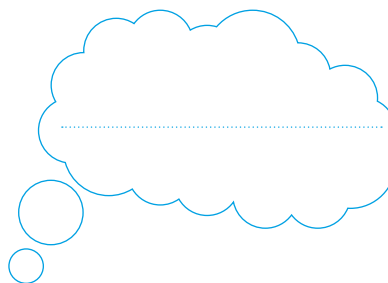
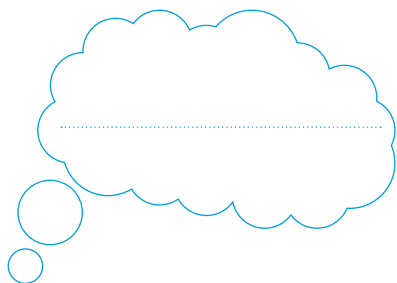
1 Raad de **samenstelling**.

- 1 Kies allebei een samenstelling uit het woordpakket.
- 2 Schrijf het laatste woord van de samenstelling op.
- 3 Zet voor elke letter van het eerste woord (en ook voor een koppelteken) een punt.
- 4 Ruil van schrift en raad de samenstelling van je klasgenoot.
Schrijf de samenstelling helemaal op.
- 5 Doe dit vijf keer.

perensap

.....sap

2

Sneeuwballen.**Wat heb je nodig?**

- pen of potlood
- 10 vellen A4

De voorbereiding

Maak 20 woordkaarten: elke kaart is een half A4. Schrijf de helft van een samenstelling erop. Kijk naar het voorbeeld. Maak daarna proppen van de woordkaarten.

Het spel

- 1 Iedereen heeft het leerwerkschrift en een potlood/pen.
- 2 Alle sneeuwballen worden op het schoolplein of in de klas gegooid.
- 3 Elke speler mag een sneeuwbal pakken.
- 4 De speler opent de sneeuwbal en leest wat er op de woordkaart staat.
- 5 De speler maakt er weer een prop van en gooit de sneeuwbal weer weg.
- 6 De speler maakt een samenstelling met het woord en schrijft die hieronder op.
- 7 Tien samenstellingen gemaakt? Dan controleert elke speler of alle woorden goed geschreven zijn met behulp van het woordpakket.

Voorbeeld woordkaarten:

1 peren_____

2 _____struik

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Ik leer meer **leenwoorden** schrijven.

Onthoudwoorden

het cadeau
het trottoir
de croissant
de parachute
de ambulance

de cake
de keeper
de barbecue
de diskjockey
het skateboard

sowieso
langlaufen
de föhn
de muesli
de schnitzel

de confetti
de ballerina
de spaghetti
de cappuccino
de siësta

Kijk goed. Onthoud hoe je het schrijven moet.

Leenwoorden

Het Nederlands heeft veel woorden die uit andere talen komen: uit het Frans, Engels, Duits en Italiaans. Dat zijn **leenwoorden**.

- 1 Luister naar het woord in je hoofd.
- 2 Bedenk hoe je het leenwoord schrijft. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.
- 3 Schrijf het woord op.
- 4 Lees nog een keer na of je het woord goed geschreven hebt.
- 5 Maak een foto van het woord in je hoofd.

Voorbeeld:

Frans: je hoort /trotwaar/, je schrijft trottoir.
Engels: je hoort /kiepur/, je schrijft keeper.
Duits: je hoort /snietsul/, je schrijft schnitzel.
Italiaans: je hoort /balurienaa/, je schrijft ballerina.

het trottoir

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

2 Oefen het schrijven van de leenwoorden.

- 1 Kijk naar het eerste rijtje. Onthoud goed hoe je de woorden schrijft.
- 2 Zorg allebei dat je rijtje 1 niet ziet. Vul de woorden in.
- 3 Doe hetzelfde met rijtje 2, 3 en 4.
- 4 Kijk samen na.

Meerdere antwoorden mogelijk.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Vul de leenwoorden in.

- 1 Vul allebei vier woorden in uit het woordpakket. Uit elk rijtje één.
- 2 Leerling 1: zorg dat je het woordpakket niet ziet.
- 3 Leerling 2: zeg het **leenwoord** uit het eerste rijtje en spreek het normaal uit.
- 4 Leerling 1: vul het woord in.
- 5 Doe dit ook met de woorden uit rijtjes 2, 3 en 4.
- 6 Ruil om en doe hetzelfde met de vier andere leenwoorden.
- 7 Kijk samen na en verbeter.

1 *Meerdere antwoorden mogelijk.*

2

3

4

4

Maak zinnen met de woorden van de plaatjes.

- 1 Zorg allebei dat je het woordpakket niet ziet.
- 2 Leerling 1: noem het woord van het eerste plaatje.
- 3 Leerling 2: maak er een zin mee.
- 4 Leerling 1: vul het woord en de zin in.
- 5 Doe dit ook met het woord van het tweede plaatje.
- 6 Ruil om en doe hetzelfde met de andere twee plaatjes.
- 7 Kijk samen na en verbeter.

	het woord	de zin
	<i>de croissant</i>	<i>Meerdere antwoorden mogelijk.</i>
	<i>de cappuccino</i>	
	<i>de muesli</i>	
	<i>de cake</i>	

5

Maak een tekening van het leenwoord.

- 1 Kies uit elk rijtje van het woordpakket één **leenwoord**.
- 2 Teken deze woorden.
- 3 Ruil met een klasgenoot. Je klasgenoot schrijft de leenwoorden onder jouw tekeningen.

Ter beoordeling van de leerkracht.

Woordpakket 20

Les 2

Leenwoorden

- Ik oefen meer **leenwoorden**.

Schrijfaanwijzing

Leenwoorden zijn woorden die uit een andere taal komen.

Bedenk hoe je het **leenwoord** schrijft. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

1 Welke woorden uit het woordpakket hebben iets met eten te maken?

Vul het hele woord in. Bedenk met twee woorden een zin.

Leg een blaadje over de woorden en vul ze in. Niet spieken.

Frans	Engels	Duits	Italiaans
			
de cr..	de c..	de m..	de sp..
<i>de croissant</i>	<i>de cake</i>	<i>de muesli</i>	<i>de spaghetti</i>

1 *Meerdere antwoorden mogelijk.*

2

2 Maak de tien nieuwe woorden af.

Leg een blaadje over de woorden en vul ze in. Niet spieken.

Kies uit: sowieso | langlaufen | barbecue | diskjockey | siësta | ambulance | trottoir | föhn

- Vlees kun je ook op de *barbecue* leggen.
- Een sport in de sneeuw is *langlaufen*.
- Een Frans woord voor stoep is *trottoir*.
- De zwaargewonde man werd met de *ambulance* weggebracht.
- In de disco draaide de *diskjockey* een goed nummer.
- Weer of geen weer, we gaan *sowieso* kamperen.
- Met de *föhn* kun je je haar drogen.
- Een kort slaapje tussen de middag in een warm land is een *siësta*.

3

Maak een menukaart met Italiaanse gerechten.

Je kunt de leenwoorden opzoeken in een (digitaal) woordenboek.

Voorbeeld: pizza met tomaat en ui
€ 9,95

Meerdere antwoorden mogelijk.

Bijvoorbeeld:

1 spaghetti bolognese

2 lasagne

3 tortellini

4 espresso

5 cappuccino

Woordpakket 20

Les 3

Leenwoorden

- Ik oefen meer **leenwoorden**.
- Ik bedenk zelf nieuwe **leenwoorden**.

1 Welk leenwoord wordt bedoeld?

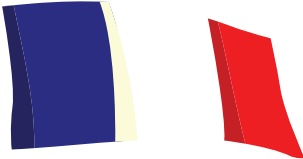
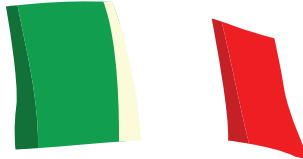
Leg een blaadje over de woorden en vul ze in. Niet spieken.

Kies uit: de schnitzel | de confetti | de parachute | de cappuccino | de ballerina | de keeper | het cadeau | het skateboard

1 Een voetballer in het doel	de keeper
2 Een valscherp bij een vliegtuigsprong	de parachute
3 Een balletdanseres	de ballerina
4 Iets dat je geeft	het cadeau
5 Een gepaneerd lapje gebakken vlees	de schnitzel
6 Een plank met wieltjes om je op voort te bewegen of als sport	het skateboard
7 Koffie met opgeschuimde melk	de cappuccino
8 Kleine, kleurige, ronde papieren snippers	de confetti

2 Maak de tien nieuwe woorden af.

Vul ze in het goede rijtje in. Je mag in een (digitaal) woordenboek zoeken of op internet.

Franse leenwoorden met eau of age	Engelse leenwoorden die met voetbal te maken hebben	Italiaanse leenwoorden die met eten te maken hebben
		
het plat <u>eau</u>	sc <u>oren</u>	de <u>pasta</u>
de ba <u>gage</u>	tr <u>ainen</u>	de <u>pizza</u>
de et <u>age</u>	de <u>goal</u>	de ma <u>caroni</u>
het <u>niveau</u>		

Er zijn meer antwoorden mogelijk.

3

Bedenk een elfje.

- 1 Gebruik één woord uit opdracht 2.
- 2 Maak er een tekening bij.

Ter beoordeling van de leerkracht.

pizza
ja lekker
met salami graag
en een paar olijven
smakelijk

Woordpakket 20

Les 4

Dit kan ik nog

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- Ik kan **leenwoorden** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Wat ontbreekt in het woord?

Vul in elk hokje een letter of teken in. Maak er daarna een zin mee.

1 t o s t i - ij z e r

2 t o u r i n g c a r

3 m i d d e l l i j n

4 g a l a - a v o n d

2 Wat is het **voltooid deelwoord**?

Voorbeeld: goochelen Hij heeft een konijn uit zijn hoge hoed *gegoocheld*.....

reizen 1 Ik ben met de trein naar Amsterdam *gereisd*.....

smelten 2 De kleuter huilde omdat zijn ijsje was *gesmolten*.....

wrijven 3 Heb je hard genoeg *gewreven*.....?

mixen 4 Mam heeft lekkere drankjes *gemixt*.....

leven 5 Ik had een hele lieve poes. Zij heeft heel lang *geleefd*.....

duiken 6 Tessa is van de hoge duikplank *gedoken*.....

3

Maak samenstellingen.

Kies een woord uit rij 1 en een woord uit rij 2. Vul de samenstellingen in.

Let op: sommige woorden krijgen een koppelteken.

Kies vier samenstellingen en maak vier zinnen.

eerste woord	tweede woord	samenstelling
web	woning	<i>webpagina</i>
nieuwbouw	geval	<i>nieuwbouwwoning</i>
jeugd	pagina	<i>jeugdjournaal</i>
pech	journaal	<i>pechgeval</i>
thee	ijs	<i>thee-ei</i>
stereo	industrie	<i>stereo-installatie</i>
chocolade	ei	<i>chocolade-ijs</i>
auto	installatie	<i>auto-industrie</i>

4

Maak met de samenstellingen van opdracht 3 vier zinnen.

1 *Ter beoordeling van de leerkracht.*.....

.....

2
.....

3
.....

4
.....

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

1

2

3

4

5

Spelen en bewegen

1 Raad het leenwoord.

- 1 Speler 1: teken een woord uit woordpakket 20.
- 2 De anderen schrijven het leenwoord zo snel mogelijk op.
- 3 Wie heeft als eerste het leenwoord goed opgeschreven?
Die mag nu een woord tekenen.
- 4 Ga door tot jullie vijf woorden hebben getekend.

2 Eilandenspel.

Wat heb je nodig?

- per speler een stoepkrijtje
- een kopie van woordpakket 20
- pen of potlood

- 1 Teken een start- en een eindlijn met ongeveer 7 meter afstand.
- 2 Ga allebei achter de startlijn staan. Bepaal wie er mag beginnen. Dat is speler 1.
- 3 Speler 2 kiest een woord uit woordpakket 20 en zet er een kruisje voor.
- 4 Speler 1 springt vanaf de startlijn zo ver mogelijk naar voren en trekt een cirkel rond zijn voeten. Hij schrijft het woord in de cirkel. Speler 2 loopt ernaartoe en controleert of het goed is.
 - Goed geschreven? Dan is dat eiland van speler 1. Daar mag alleen hij op komen.
 - Een fout in het woord? Helaas, speler 1 is zijn eiland kwijt. Het eiland wordt van speler 2. Speler 1 streept het woord door en verbetert.
- 5 Speler 1 gaat terug naar de startlijn.
- 6 Speler 2 is aan de beurt. Speler 1 kiest een nieuw woord uit woordpakket 20. Speler 2 springt zo ver mogelijk naar voren, eventueel via het eiland dat speler 1 aan hem verloren heeft. Speler 2 trekt een cirkel en schrijft het woord erin. Speler 1 controleert of het goed is.
- 7 Ga zo door. Kies steeds een nieuw woord uit woordpakket 20. Spring alleen op je eigen eilanden of op eilanden die de ander aan jou verloren heeft.
- 8 Wie is het eerst aan de overkant? Dat is de winnaar!

3

Gooi en schrijf op!

Wat heb je nodig?

- stoepkrijt
- 2 pittenzakjes (of shuttles) per tweetal
- per tweetal: een kopie van woordpakket 20.

- 1 Maak tweetallen.
- 2 Elk tweetal zoekt een plekje aan de rand van het schoolplein om te starten. Daar schrijven ze hun namen op.
- 3 Speler 1 gooit een pittenzakje zo ver mogelijk vooruit.
Let op: je mag niet op andere leerlingen richten!
- 4 Speler 2 noemt een woord uit het woordpakket.
- 5 Waar het pittenzakje terecht is gekomen, schrijft speler 1 dat woord uit het woordpakket.
- 6 Speler 2 kijkt na. Niet goed? Speler 1 verbetert.
- 7 Speler 2 gooit vanaf het startpunt een pittenzakje. Speler 1 noemt nu een woord en speler 2 schrijft dat woord daar waar zijn pittenzakje gevallen is.
- 8 Speler 1 kijkt na. Niet goed? Speler 2 verbetert.
- 9 De speler die het minst ver gegooit heeft, is aan de beurt om weer te gooien.
- 10 Ga zo door tot je een rondje over het schoolplein geweest bent of speel door tot het eindsignaal klinkt.

Herhalen en toepassen

1 Memory.

Wat heb je nodig?

- voor elke speler 12 kaartjes

- 1 Kies allemaal drie **leenwoorden** en drie **samenstellingen** uit blok 5.
- 2 Schrijf elk woord op twee kaartjes.
- 3 Leg de kaartjes omgekeerd op tafel.
- 4 Draai om de beurt twee kaartjes om.
- 5 Heb je dezelfde kaartjes? Dan mag je ze houden.
- 6 Wie heeft de meeste kaartjes? Dat is de winnaar!

Voorbeeld:

de zee-egel

de zee-egel

2 Zoek een woord bij de letter.

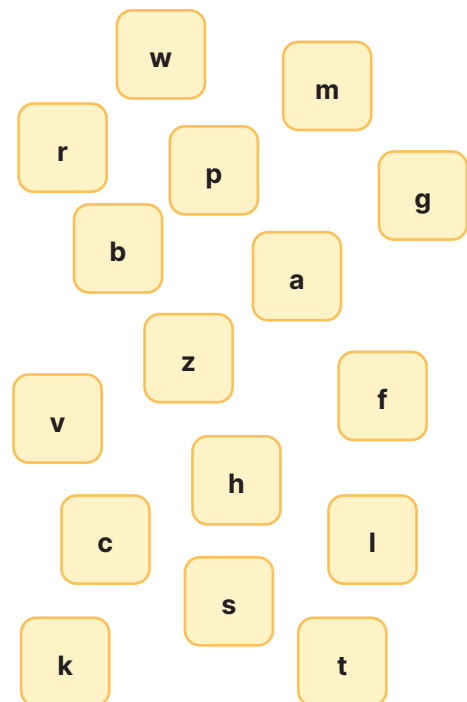

Wat heb je nodig?

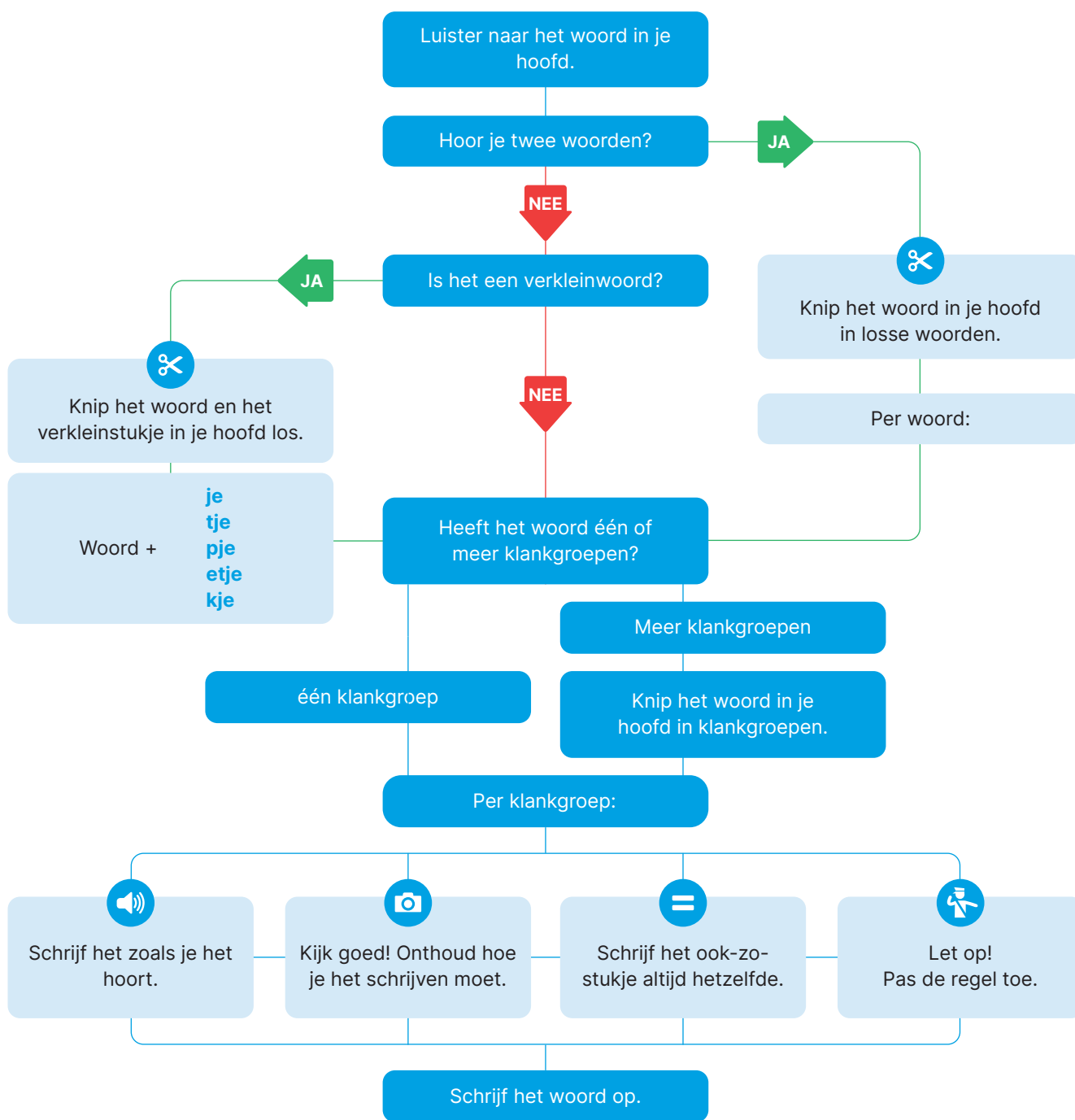

- 16 kaartjes

- 1 Schrijf de letters a - b - c - f - g - h - k - l - m - p - r - s - t - v - w - z op losse kaartjes.
Leg de kaartjes ondersteboven door elkaar op tafel.
- 2 Speler 1: pak een kaartje en zeg de letter.
- 3 Zoek en schrijf allemaal één woord uit blok 5 dat met die letter begint.
Het mag ook jij/hij/zij + **persoonsvorm** zijn, een persoonsvorm van hebben of zijn, een **voltooid deelwoord** of een **afkorting** zijn.
Lees om de beurt je woord voor.
Heeft speler 1 dat woord dan krijgt hij één punt.
- 4 De volgende is aan de beurt.
- 5 Ga door tot iedereen twee keer is geweest.
- 6 Wie heeft de meeste punten? Dat is de winnaar.

Schrijfwijzer

Kijk na.

Woorden waarin ik /ie/, /i/ of /j/ hoor en y schrijf

Hoor je /ie/, /i/ of /j/? Bedenk of je het woord schrijft met **ie**, **i**, **j** of **y**.
Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Je schrijft baby**y**.
Je schrijft sym**bo**ol.
Je schrijft may**o**naise.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 2 in les 1.

Woorden die eindigen op iaal, ieel, eaal en ueel

Hoor je /iejaal/, /iejeel/, /eejaal/ of /uuweel/ aan het eind van een woord? Schrijf dan **iaal**, **ieel**, **eaal** of **ueel**.

Je hoort /matur**iejaal**/, je schrijft mater**iaal**.
Je hoort /prie**jeel**/, je schrijft prie**el**.
Je hoort /ied**eejaal**/, je schrijft id**eaal**.
Je hoort /viez**uweel**/, je schrijft vis**ueel**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 3 in les 1.

Samenstellingen met en zonder tussenletters n en s

Hoor je twee woorden? Knip ze los. Bedenk of de samenstelling wel of niet de tussenletter **n** of **s** krijgt.

- Is het eerste woord een zelfstandig naamwoord met alleen een meervoud op **en**? Je schrijft een **tussen-n**.
- Hoor je tussen twee woorden een /s/?
Je schrijft een **tussen-s**. Begint het tweede woord met **s**, **z** of een **ch**, dan gebruik je het eerste woord in een andere samenstelling om te horen of je een **tussen-s** schrijft.
- Kan het eerste woord ook een meervoud op **s** hebben of is het iets unieks? Je schrijft **geen** tussenletter.

boeke? + kast:
boeken**n**kast
bruid? + schat:
bruid**s**schat

groente? + soep:
groentesoep
mane? + schijn:
manes**ch**ijn

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 4 in les 1.

Woorden met ch

Hoor je /sj/ in een woord?
Schrijf dan meestal **ch**.

Je hoort /s**j**ips/, je schrijft **ch**ips.
Je hoort /mas**sj**ienu/, je schrijft mach**in**e.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 6 in les 1.

Woorden die eindigen op **iken**

Zelfstandig naamwoord meervoud: eindigt een zelfstandig naamwoord enkelvoud op **ik** zonder klemtoon? Dan schrijf je het meervoud op **iken**.

Werkwoord: eindigt de ik-vorm op **ik** zonder klemtoon? Schrijf het werkwoord dan op **iken**.

hav**ik** + en: hav**iken**

zan**ik** + en: zan**iken**

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 7 in les 1.

Woorden met de letterzetter en de letterrover

Hoor je een korte klank aan het eind van een klankgroep? De **letterzetter** zet een extra letter (medeklinker).

Hoor je een lange klank aan het eind van een klankgroep? De **letterrover** neemt een letter (klinker) weg.

Appartement: aan het eind van de eerste klankgroep hoor je de korte klank /a/.

Je schrijft a**pp**artement.

Enorm: aan het eind van de eerste klankgroep hoor je de lange klank /ee/. Je schrijft e**n**orm.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 8 in les 1.

Woorden waarin /oe/ geschreven wordt als ou

Hoor je /oe/? Bedenk of je het woord schrijft met **oe** of **ou**.

Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

de **rou**te
het **jou**rnaal

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 10 in les 1.

Lastige samenstellingen

Hoor je twee woorden? Knip ze los.

Schrijf de twee woorden aan elkaar. Let op bij:

- medeklinkers die hetzelfde zijn;
- medeklinkers die (bijna) hetzelfde klinken;
- een medeklinker die je (bijna) niet hoort.

druk + **k**noop: dru**kk**noop

strij**d** + **t**oneel: strij**dt**oneel

post + **b**us: post**tb**us

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 11 in les 1.

Woorden met - (koppelteken)

Hoor je twee woorden? Knip ze los.
Schrijf de twee woorden aan elkaar. Staan er twee klinkers achter elkaar die je als één klank kunt uitspreken? Schrijf dan een - (**koppelteken**).

zonne + energie: zonne-energie
auto + ongeluk: auto-ongeluk
make + up: make-up

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 12 in les 1.

Woorden met 's

Soms schrijf je in een woord een **apostrof** als weglatingsteken. De apostrof staat op een plek waar één of meer letters zijn weggelaten.

Eindigt een woord in het enkelvoud op **a, i, o, u** of **y**? Schrijf dan in het meervoud **'s** (**apostrof s**).

Ook bij het aangeven dat iets van iemand is, gebruik je deze regel.

's morgens

de programma's
de alibi's
de lolly's
de iglo's
de keuzemenu's
Ali's jas
Jordy's vader

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 14 in les 1.

Stoffelijk bijvoeglijke naamwoorden

Is het woord een bijvoeglijk naamwoord dat vertelt waarvan het zelfstandig naamwoord is gemaakt? Dan is het een stoffelijk bijvoeglijk naamwoord. Een **stoffelijk bijvoeglijk naamwoord** schrijf je aan het eind op **en**.

de katoenen trui
de houten tafel

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 15 in les 1.

Woorden afbreken

Past een woord niet helemaal op de regel? Verdeel het woord volgens de regels en breek het af. Gebruik een - (**afbreekstreepje**) en verplaats een deel van het woord naar de volgende regel.

Als een deel van een woord wordt herhaald in een woordgroep gebruik je een **weglatingstreepje**.

gym-zaal
jam-mer
den-ken
ka-chel

voet- en fietspad

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 16 in les 1.

Afkortingen

Een **afkorting** is een korte manier om een woord, een woordgroep of een naam te schrijven. Bedenk hoe je de afkorting schrijft. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

met punten: **a.u.b.**, **i.v.m.**, **bijv.**, **blz.**
zonder punten: **tv**, **wc**

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 18 in les 1.

Samenstellingen

Hoor je twee woorden? Knip ze los.

- Let op als er twee of meer medeklinkers achter elkaar staan die hetzelfde zijn of (bijna) hetzelfde klinken.
- Bedenk of de samenstelling wel of niet de **tussenletter n** of **s** krijgt:
- Bedenk of er een **koppelteken** nodig is om de uitspraak duidelijk te maken.
 - wel een **tussen-n** als het eerste woord alleen een meervoud op en heeft;
 - wel een **tussen-s** als je die hoort. Hoor je die niet? Dan een tussen-s als je die in andere samenstellingen met het eerste woord wel hoort;
 - **geen tussenletter** als het eerste woord (ook) een meervoud op s heeft of als het eerste woord iets unieks is.
- Een koppelteken is niet nodig als je de klankercombinatie niet als één klank kunt uitspreken: ao, ea, eo, oa en ue.

de weekend**d**ienst

de besse**n**struik

de stad**s**chouwburg

de secundewijzer

de zonnebank

de ski**-**instructeur

de televisie**e**omroep

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 19 in les 1.

Leenwoorden

Leenwoorden zijn woorden die uit een andere taal komen. Bedenk hoe je het leenwoord schrijft. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

het **trottoir**
de **keeper**
de **schnitzel**
de **spaghetti**

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 20 in les 1.

Werkwoordschema

DE WOORDENBOEKVORM

= de vorm van het werkwoord die in het woordenboek staat.
Wordt geschreven volgens de gewone schrijfaanwijzingen.

Werkwoord?

Het is in de zin een persoonsvorm, deelwoord of het hele werkwoord.

NEE

JA

Zelfstandig naamwoord?

Je kunt het vervangen door een ander zelfstandig naamwoord:
het **vergroten** van de foto → het **lijstje** / **papier** van de foto

NEE

Bijvoeglijk naamwoord?

Je kunt het vervangen door een ander bijvoeglijk naamwoord!
de **vergrote** foto → de **mooie** / **leuke** foto
het **lachende** kind
het **lieve** / **leuke** kind

JA

JA

Schrijf het **zelfstandig naamwoord** volgens de gewone schrijfaanwijzingen.

Uitzonderingen:
De **grootte** van
De **breedte** van

Schrijf het **bijvoeglijk naamwoord** hetzelfde als het voltooid deelwoord:
• op **en**
• op **t** of **d (+ e)** → Voltooid deelwoord + **e**? Schrijf het bijvoeglijk naamwoord volgens de gewone schrijfaanwijzingen.
vergroot + e → **vergrote**
bezet + e → **bezette**

1 Persoonsvorm?

- **Vraagproef:** maak de zin vragend. Het ww dat vooraan komt te staan, is de pv.
- **Tijdproef:** verander de tijd (van tt in vt of andersom). Het werkwoord dat verandert, is de pv.
- **Getalproef:** verander het onderwerp van ev naar mv of andersom. Het werkwoord dat meeverandert, is de pv.

JA

NEE

2 Voltooid deelwoord?

Een voltooid deelwoord begint meestal met **ge**. Het hoort bij een persoonsvorm van **hebben**, **zijn** of **worden**. Het kan op de puntjes ingevuld worden:
Ik heb/ben/word (iets) ...

JA

Je schrijft het voltooid deelwoord met **t/d** of **en** aan het eind.
Hoor je /t/ aan het eind? Maak het voltooid deelwoord langer. Hoor je /d/, schrijf het voltooid deelwoord met **d**.
Twijfel je? Gebruik dan als hulpmiddel 't **kofschip**.

NEE

3 Tegenwoordig deelwoord?

Het tegenwoordig deelwoord vervangt een bijzin met *terwijl*:
Terwijl ze lachte → **lachend**

JA

Schrijf het tegenwoordig deelwoord als de woordenboekvorm + **d**.
Lachend keek ze hem aan.

NEE

4 Hele werkwoord?

Het hele werkwoord kan op de puntjes ingevuld worden:
Ik kan/zal (iets) ...

JA

Schrijf het hele werkwoord als de woordenboekvorm.
Na **te** en **aan het** volgt altijd het hele werkwoord.

Enkelvoud?

Onderwerp enkelvoud? → persoonsvorm enkelvoud!

Let op! Soms lijkt het onderwerp meervoud, maar is het enkelvoud:

een aantal

de groep

De **gebiedende wijs** heeft geen onderwerp. Schrijf de gebiedende wijs als de **ik-vorm**.

Schenk mij ook alsjeblieft wat in.

Antwoord mij meteen!

JA

NEE

JA

Tegenwoordige tijd?

Je kunt er **nu** bij denken.

NEE

Tegenwoordige tijd enkelvoud

ik ... → ik-vorm

jij ... → ik-vorm + **t**

→ jij/je achter de pv?

geen **t** achter de ik-vorm

hij/zij ... → ik-vorm + **t**

ik red

jij (je) red**t** – red jij/je

hij/zij red**t**

Meervoud?

Onderwerp meervoud? →
persoonsvorm meervoud!

JA

Tegenwoordige tijd meervoud

wij/jullie/zij ... → woordenboekvorm

wij/jullie/zij redd**en**

Verleden tijd?

Je kunt er **eerder** bij denken.

Let op! Bij een persoonsvorm + voltooid deelwoord kun je er ook **eerder** bij denken. De persoonsvorm kan toch tegenwoordige tijd zijn.

Het is gebeurd.

Het heeft geregend.

JA

Zwak werkwoord?

Een zwak werkwoord krijgt in de verleden tijd **te(n)** of **de(n)** achter de ik-vorm.

JA

Verleden tijd (zwak) enkelvoud

ik/jij/hij/zij ... → ik-vorm + **te** / **de**

ik/jij/hij/zij wacht**te**, antwoord**de**

Verleden tijd (zwak) meervoud

wij/jullie/zij ... → ik-vorm + **ten** / **den**

wij/jullie/zij wacht**ten**, antwoord**den**

Let op!

Twijfel je tussen **te(n)** of **de(n)**? Gebruik dan '**t kofschip**' als hulpmiddel. Eindigt de woordenboekvorm op **ten** of **den**? Dan is de verleden tijd dus met dubbel **t** of dubbel **d**!

JA

Sterk werkwoord?

Een sterk werkwoord is eigen-wijs! Die klinkers veranderen in de verleden tijd.

JA

Verleden tijd (sterk) enkelvoud en meervoud

Schrijf de persoonsvorm verleden tijd van het sterke werkwoord volgens de gewone schrijfaanwijzingen.

Let op!

Hoor je in het meervoud /d/? Schrijf het enkelvoud dan ook met **d**.

wij gleden → ik gleed

DE IK-VORM

De **ik-vorm** = de geschreven stam tegenwoordige tijd

Hak /un/ af van het werkwoord zoals je het hoort. Schrijf de stam op volgens de gewone schrijfaanwijzingen:

v aan het eind → **f**

z aan het eind → **s**

ks aan het eind → **x**

/leevʏn/ → ik-vorm = leef

/reizʏn/ → ik-vorm = reis

/miksʏn/ → ik-vorm = mix

'T KOFCHIP

1. Luister naar de woordenboekvorm in je hoofd. Welke klank hoor je voor /un/? Dat is de laatste klank van de stam.

2. Is de laatste klank een medeklinker in '**t kofschip**: dus de klank /t/, /k/, /f/, /s/ of /p/? Of is het een werkwoord met **ch** ('t kofs**ch**ip) zoals la**ch**en of jui**ch**en?

• **Ja?** Je schrijft

– de verleden tijd **ik-vorm** + **te(n)**

– voltooid deelwoord op **t**.

• **Nee?** Je schrijft

– de verleden tijd **ik-vorm** + **de(n)**

– voltooid deelwoord op **d**.

leven → /leevʏn/ → /v/ niet in 't kofschip → vt: leef**de(n)** – volt dlw: geleef**d**

reizen → /reizʏn/ → /z/ niet in 't kofschip → vt: reis**de(n)** – volt dlw: gereis**d**

mixen → /miksʏn/ → /s/ wel in 't kofschip → vt: mix**te(n)** – volt dlw: gemix**t**

W

Jij/je achter de persoonsvorm (herhaling)

Als **jij** of **je** vóór de persoonsvorm tegenwoordige tijd staat, schrijf je **ik-vorm** + **t**.

Als **jij** of **je** achter de persoonsvorm tegenwoordige tijd staat, verdwijnt de **t**.

Soms staat er een woordgroep achter de persoonsvorm die met **je** begint. Je kunt zo'n woordgroep vervangen door **hij** of **zij**. Bij zo'n woordgroep hoort dus de **hij/zij-vorm** en blijft de **t** staan.

Jij/je schenkt.

jij/je schenkt → **schenk** jij?

jij/je voedt → **voed** jij?

Waarom antwoordt je broer niet?

De gebiedende wijs

De gebiedende wijs heeft geen onderwerp. Het is een opdracht, verzoek, wens of advies. De zin met de gebiedende wijs eindigt vaak met een uitroepeteken (!), maar dat hoeft niet. Je schrijft de gebiedende wijs altijd als de **ik-vorm**.

Schenk mij alsjeblieft ook wat in.

Antwoord mij meteen!

Onthoud goed wat er wordt gezegd.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 1 in les 1.

Persoonsvorm tegenwoordige tijd (pv tt)

Kijk voor het **enkelvoud** eerst naar de **stam**: de woordenboekvorm zoals je hem hoort zonder /un/. Van de stam maak je de **ik-vorm** volgens de gewone schrijfaanwijzingen.

De **jij/hij/zij-vorm** schrijf je als de **ik-vorm** + **t**. Het **meervoud** schrijf je als de woordenboekvorm.

Persoonsvorm verleden tijd (pv vt)

Zwakke werkwoorden schrijf je in de verleden tijd als **ik-vorm** + **te(n)** of **de(n)**.

Soms kun je niet goed horen of er **te(n)** of **de(n)** achter de ik-vorm komt in de verleden tijd. Gebruik dan als hulpmiddel 't **kofschip**. Eindigt de ik-vorm tegenwoordige tijd op **t** of **d**? Dan is de verleden tijd dus met **dubbel t** en **dubbel d**!

Sterke werkwoorden zijn eigenwijs! De persoonsvorm van sterke werkwoorden **verandert** in de verleden tijd van **klinker**.

Persoonsvorm tegenwoordige tijd

/strijdən/ → stam = /strijd/

ik **strijd**

jij/hij/zij strijd**t**

wij/jullie/zij **strijden**

**Persoonsvorm verleden tijd
zwakke werkwoorden**

ik/jij/hij/zij buk**te**

wij/jullie/zij buk**ten**

ik/jij/hij/zij fotografeer**de**

wij/jullie/zij fotografeer**den**

ik/jij/hij/zij hoest**te**

wij/jullie/zij hoest**ten**

ik/jij/hij/zij antwoord**de**

wij/jullie/zij antwoorr**den**

**Persoonsvorm verleden tijd
sterke werkwoorden**

strijden →

ik/jij/hij/zij stre**ed**

wij/jullie/zij stre**den**

schieten →

ik/jij/hij/zij scho**ot**

wij/jullie/zij scho**ten**

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 5 in les 1.

De persoonsvorm + het voltooid deelwoord (herhaling)

Naast een persoonsvorm van **hebben**, **zijn** of **worden** kan er een ander werkwoord in de zin staan: het **voltooid deelwoord** (volt dlw). Een voltooid deelwoord begint meestal met **ge**.

Een voltooid deelwoord van een **zwak werkwoord** eindigt op **t** of **d**. Hoor je bij het voltooid deelwoord /t/ aan het eind? Maak het voltooid deelwoord langer. Hoor je /d/, schrijf het voltooid deelwoord met **d** aan het eind. Twijfel je? Gebruik dan als hulpmiddel '**t kofschip**'.

Een voltooid deelwoord van een **sterk werkwoord** eindigt op **en**.

pv + voltooid deelwoord

pv = van hebben, zijn of worden
volt dlw begint met **ge**:
Ik heb het **gepast**.
Wij zijn **geschrokken**.

voltooid deelwoord zwakke werkwoorden: t of d?

passen: /pasən/ → /s/ → zit in '**t kofschip**', dus **t** → gepast
goochelen: /goochelən/ → /l/ → zit niet in '**t kofschip**' → dus **d** → gegoocheld

voltooid deelwoord sterke werkwoorden: en

klimmen → (pv +) geklommen**en**

De persoonsvorm + het hele werkwoord (herhaling)

Naast een persoonsvorm van bijvoorbeeld **kunnen**, **zullen** of **willen** kan er een ander werkwoord in de zin staan: het **hele werkwoord** (hele ww).

Je schrijft het hele werkwoord als de woordenboekvorm.

Ik kan **goochelen**.
Het zal niet **passen**.
Wij wilden **zwemmen**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 9 in les 1.

Zwakke werkwoorden kunnen gevaarlijk zijn. Soms klinken vervoegingen of afleidingen hetzelfde, maar schrijf je ze verschillend. Dat is vooral zo bij werkwoorden die beginnen met **ge, be, ver, het** en **ont**. Dat zijn gevaarlijke werkwoorden. Daarbij moet je dus extra goed opletten en de regels toepassen.

Werkwoorden die beginnen met ge, be, ver, her en ont

De **tegenwoordige tijd enkelvoud (jij/hij/zij-vorm)** en het **voltooid deelwoord** klinken hetzelfde, maar je schrijft ze vaak verschillend!

Maak het voltooid deelwoord langer als je /t/ aan het eind hoort.

Dan hoor je of je het met **t** of **d** moet schrijven. Twijfel? Gebruik '**t kofschip**'.

- laatste klank stam wel in '**t kofschip**' of werkwoord met **ch** ('t kofschip) → volt dlw op **t**
- laatste klank stam niet in '**t kofschip**' en geen werkwoord met **ch** ('t kofschip) → volt dlw op **d**

pv tt jij/hij/zij-vorm

gedoog**t**

beteken**t**

verbrand**t**

herhaalt**t**

ontfer**t**

voltooid deelwoord

gedoog**d**

betekend**d**

verbrand**d**

herhaald**d**

ontfer**d**

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 13 en woordpakket 21 in les 1.

Werkwoorden die beginnen met ge, be, ver, her en ont

De tegenwoordige tijd enkelvoud (jij/hij/zij-vorm) en het voltooid deelwoord van gevaarlijke werkwoorden klinken hetzelfde. Maar vaak schrijf je ze verschillend!

Werkwoord hoort niet bij '**t kofschip**': tt ev op **t** (ik-vorm + **t**) ↔ volt dlw op **d**

woorden-boekvorm	tt ev: jij/hij/zij-vorm → ik-vorm + t	laatste klank stam	wel in ' t kofschip → volt dlw op t	niet in ' t kofschip → volt dlw op d
gebruiken	gebruikt t	/k/	gebruikt t	
betalen	betaalt t	/l/		betaald d
verstoppen	verstop t	/p/	verstop t	
herkeuren	herkeurt t	/r/		herkeurd d
ontdekken	ontdekt t	/k/	ontdekt t	

Er zijn een paar werkwoorden die beginnen met **mis** en **er** die ook gevaarlijk zijn:

mishandel**t** (pv tt jij/hij/zij-vorm) ↔ mishandeld (volt dlw)

erken**t** (pv tt jij/hij/zij-vorm) ↔ erkend**d** (volt dlw)

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 17 in les 1.

A stylized yellow lightning bolt graphic with a black outline, pointing downwards and to the left. It is positioned in the upper right quadrant of the page.

A stylized yellow lightning bolt graphic with a blue outline, pointing downwards and to the left. It is positioned on the right side of the slide, overlapping the white background and the blue header.

Colofon

Verhalen en leesteksten

Maria Hetty van den Berg
Annemarie van den Brink
Jørgen Hofmans

Auteurs

Maria Hetty van den Berg
Tamara van den Berg
Jannie van Driel-Copper
Irene Engelbertink
Wies Gloudemans
Iris Meijsing
Jeannette Miś
Cokky Stolze-van der Vegte
Gerda Verhey
Anne Coos Vuurmans

Redactie

Projectteam ThiemeMeulenhoff

Vormgeving

Flowdesign, Utrecht

Opmaak

Crius Group

Beeldverwerking

Eduardo media

Illustraties

Peter FitzVerploegh
De Boer illustraties / Michel de Boer
Studio Toendra (hoofdstukopeningen)

Foto's

Shutterstock

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt slimme flexibele leeroplossingen met een persoonlijke aanpak. Voor elk niveau en elke manier van leren. Want niemand is hetzelfde.

We combineren onze kennis van content, leerontwerp en technologie, met onze energie voor vernieuwing. Om met en voor onderwijsprofessionals grenzen te verleggen. Zo zijn we samen de motor voor verandering in het primair, voortgezet en beroepsonderwijs.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 28422 5

Versie 1.2

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is volledig CO₂-neutraal geproduceerd.

Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk.

Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.

